

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

Rok V

Warszawa, 1 czerwca 1948 r.

Nr 11 (125)

T R E Ś C:

Konkurs „Sprawozdanie z działalności gminy za 1947 r.”.
Współzadodnictwo pracy w samorządzie — *St. Rybicki*.
Jak starać się o dotacje z S. F. W. — *Z. Pawlak*.
N wy dekret o ochronie lasów — *T. Hattowski*.
O poprawę dróg publicznych — *H. Bogatowski*.
Pierwszy stopień do upowszechnienia kultury — *D. Bidowa*.
Członkowie prezydium rad narodowych w g. wykształcenia — *R. K.*

Projekt przemysłowienia regionu świętokrzyskiego —
A. Spadowska.
Problem gospodarki współrzędnej — *T. P.*
Z życia samorządu.
Nowe wydawnictwa.
Porady prawne.
Wiadomości urzędowe.

KONKURS

„Sprawozdanie z działalności gminy za 1947 r.”

Orzeczenie Sądu Konkursowego

Sąd konkursowy, powołany przez Szefa Kancelarii Rady Państwa Ministra Kazimierza Mijala dla rozpatrzenia prac konkursowych pod tytułem „Sprawozdanie z działalności gminy za 1947 r.” w składzie:

Przewodniczący:

Dyr. Biura Organizacji Kancelarii Rad Państwa — Ob. A. Wendel.

Członkowie:

Dyr. Dep. Sam. w Ministerstwie Administracji Publicznej — Ob. St. Rybicki,
Wicedyr. Biura Organizacji Kancelarii Rady Państwa — Ob. J. Starościak,
Nacz. Wydz. Adm. w Ministerstwie Ziemi Odzyskanych — Ob. Z. Strzemżalski,
Insp. w Biurze Organizacji Kancelarii Rady Państwa — Ob. A. Maszczyk,
Przewodniczący Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej — Ob. S. Witkowski,
Ob. Mgr. W. Morawski,

po rozpatrzeniu na 8 posiedzeniach wszystkich 256 nadesłanych prac, postanowił w dniu 25 maja 1948 r. nagrodzić następujące gminne i miejskie rady narodowe biblioteczkami przeznaczonymi dla gmin.

- I. Gmina miejska Kórnik, pow. Śrem, woj. poznańskie (Przewodniczący Miejskiej Rady Narodowej Fr. Hołdorny) — nagroda w postaci 500 książek — za celową i zapobiegliwą gospodarkę budżetową i uzyskane w tej dziedzinie osiągnięcia.
- II. Gmina miejska Boguszów, pow. Wałbrzych, woj. wrocławskie (Przewodniczący Miejskiej Rady Narodowej J. Sztorc) — nagroda w postaci 250 książek — za wysoce ożywioną działalność i inicjatywę Rady, Prezydium i Komisji.
- III. Gmina Klimontów, pow. Sandomierz, woj. kieleckie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej J. Socha) — nagroda w postaci 250 książek — za osiągnięcia w dziedzinie podniesienia gospodarczego i kulturalnego swego terenu.
- IV. Gmina Oleśnica, pow. Busk, woj. kieleckie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej L. Marzec) — nagroda w postaci 250 książek — za wyniki solidnej i regularnej pracy w wyjątkowo trudnych przyczółkowych warunkach.
- V. Gmina Wałowice, pow. Rawa Mazowiecka, woj. łódzkie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej T. Sitek) — nagroda w postaci 250 książek — za wyróżniającą się zespołową pracę Gminnej Rady Narodowej, w szczególności za działalność w dziedzinie oświaty i kontroli społecznej.
- VI. Gmina Bobrek, pow. Bytom, woj. śląsko-dąbrowskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej W. Golenia) — nagroda w postaci 150 książek — za ożywioną działalność, szczególnie

w dziedzinie podniesienia uświadomienia społecznego.

- VII. Gmina Brodnica Wieś, pow. Brodnica, woj. pomorskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej P. Cichewicz) — nagroda w postaci 150 książek — za dobrze rozplanowaną pracę.
- VIII. Gmina Czajki, pow. Krasnystaw, woj. lubelskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej J. Marciniak) — nagroda w postaci 150 książek — za działalność gospodarczą.
- IX. Gmina Godów, pow. Puławy, woj. lubelskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej J. Nowicki) — nagroda w postaci 150 książek — za wytrwałą pracę w trudnych warunkach.
- X. Gmina Góra w Nowym Mieście n/P., pow. Rawa Mazowiecka, woj. łódzkie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej A. Maciak) — nagroda w postaci 150 książek — za osiągnięcia w dziedzinie inwestycji i szeroką współpracę z miejscowym społeczeństwem.
- XI. Gmina Jutrosin, pow. Rawicz, woj. poznańskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej

M. Tyrakowski) — nagroda w postaci 150 książek — za wnikliwe i życiowe podejście do zagadnień gospodarczych i społecznych gminy.

- XII. Gmina Lubochnia, pow. Rawa Mazowiecka, woj. łódzkie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej I. Raczkowski) — nagroda w postaci 150 książek — za właściwą gospodarkę i ofiarną pracę, szczególnie w dziedzinie podniesienia zdrowotności mieszkańców gminy.
- XIII. Gmina miejska Orneta, pow. Braniewo, woj. olsztyńskie (Przewodniczący Miejskiej Rady Narodowej Z. Tanna) — nagroda w postaci 150 książek — za osiągnięcia w trudnych warunkach pracy.
- XIV. Gmina Pęczelice, pow. Busk, woj. kieleckie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej J. Pytel) — nagroda w postaci 150 książek — za pracę społeczną i działalność oświatową.
- XV. Gmina Radęcin, pow. Choszczno, woj. szczecińskie (Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej W. Balcerowski) — nagroda w postaci 150 książek — za intensywną pracę na odcinku życia gospodarczego w trudnych warunkach.

Ponadto Sąd Konkursowy postanowił wyróżnić sprawozdania następujących gminnych i miejskich rad narodowych:

1. Gmina Barcin, pow. Szubin, woj. pomorskie.
2. Gmina miejska Barczewo, pow. Olsztyn, woj. olsztyńskie.
3. Gmina Gorzanów, pow. Jawor, woj. wrocławskie.
4. Gmina Kazimierza Wielka, pow. Pińczów, woj. kieleckie.
5. Gmina miejska Łądek Zdrój, pow. Bystrzyca, woj. wrocławskie.
6. Gmina Malczyce, pow. Środa Śląska, woj. wrocławskie.
7. Gmina Męcinka, pow. Jawor, woj. wrocławskie.
8. Gmina Popień, pow. Brzeziny, woj. łódzkie.
9. Gmina Pawłów, pow. Stopnica, woj. kieleckie.
10. Gmina Regnów, pow. Rawa Mazowiecka, woj. łódzkie.
11. Gmina Szczecinek, pow. Szczecinek, woj. szczecińskie.
12. Gmina Tuchomie, pow. Bytów, woj. szczecińskie.

St. RYBICKI

Współzawodnictwo pracy w samorządzie

I.

Współzawodnictwo pracy, którego hasła w krajach postępu zataczają szerokie kręgi, w Polsce Ludowej nabiera szczególnego znaczenia. W okresie odbudowy kraju zniszczonego wojną, okupacją i długoletnią polityką obcego interesom narodu, zaborczego i przedwojennego ustroju kapitalistycznego, akcja współzawodnictwa pracy niesie przyspieszenie procesu odbudowy i buduje nowe podstawy racjonalnego wykorzystania energii ludzkiej. Realizacja narodowego planu gospodarczego i związana z nim poprawa bytu mas pracujących, to cele, których osiągnięcie współzawodnictwo pracy zbliża, stwarzając jednocześnie świadomym swych zadań jednostkom i organizacjom możliwości przejawiania twórczej inicjatywy i zwiększonego wysiłku dla dobra ogólnego.

Ob. Wicepremier Wł. Gomułka w jednym ze swych przemówień powiedział, że niemożliwym jest budowanie lepszego jutra przy gorszej pracy dzisiaj niż wczoraj. Akcja współzawodnictwa pracy to właśnie najdogodniejsza droga budowania tego lepszego jutra, a stabilizacja stosunków gospodarczych i utrwalenie ustrojowych fundamentów nastąpi tym prędzej, im bardziej

masowy będzie ruch współzawodnictwa, im większe będzie zrozumienie konieczności zwiększenia wydajności pracy. Współzawodnictwo pracy to nie tylko zwiększenie wytwórczości przez usprawnienie produkcji z jednej strony, a podniesienie wydajności pracy z drugiej strony, to przede wszystkim wyraz uświadomienia rzesz pracujących, opartego na szlachetnych ambicjach. Popularyzowanie idei współzawodnictwa pracy oprócz racjonalnych korzyści, jakim jest podniesienie wytwórczości, zwiększenie stopy zarobkowej i szybszej odbudowy kraju, ma poważne znaczenie wychowawcze, wyrażające się w pobudzeniu ambicji i inicjatywy i zainteresowania zagadnieniami własnej pracy, jest również bodźcem do samokształcenia w celu lepszego zrozumienia warunków pracy. Nie można bowiem pominąć takich momentów, do których współzawodnictwo pracy wybornie się przyczynia, jak wzrost wynalazczości oraz ogólne usprawnienie procesów wytwórczych, będących wynikiem dążności do specjalizacji. „Nie małe znaczenie dla rozwoju współzawodnictwa posiada postawa społeczeństwa wobec tej akcji szczególnie przez udzielanie poparcia i zaznaczenia uznania dla wysiłków i osiągnięć

przodowników pracy. W tej mierze przede wszystkim partie polityczne mają wdzięczne pole do działania i okazania inicjatywy. Każdy bowiem dodatkowy bodziec tylko zachęcać może człowieka do dalszej wytrwałej pracy i przyspieszać proces całkowitego umasowienia ruchu współzawodnictwa i objęcia przezeń wszystkich dziedzin gospodarki narodowej". (Współzawodnictwo pracy w przemyśle — Józef Salcewicz, Wiceminister Przemysłu i Handlu). Wyścig pracy, zapoczątkowany w dziedzinie przemysłowej, w której efekty produkcyjne stwarzały łatwość wymierności osiągnięć, stopniowo przenosi się dziś do innych dziedzin pracy, gdyż świadomość ludzka może pobudzić twórczą energię do intensywniejszego wysiłku i szukania nowych dróg na każdym polu działalności.

Jest zrozumiałe, że hasła współzawodnictwa pracy przenikają również do samorządu terytorialnego, którego szeroki zakres działania obejmuje wielką dziedzinę życia publicznego, kulturalnego, społecznego i gospodarczego i przedstawia zarówno możliwości jak i perspektywy rozwoju swej działalności przez racjonalne wykorzystanie środków i zwiększenie wydajności pracy. W licznych ośrodkach samorządu akcja współzawodnictwa pracy została już podjęta względnie jest w stadium początkowym, ruch ten jednak nie przybrał tak na sile, żeby można było mówić o jego powszechności. Analiza obecnego stanu pracy samorządowej wykazuje w tej chwili szereg niedomagań i zaniedbań, dlatego współzawodnictwo pracy jest dla samorządu zagadnieniem aktualnym i potrzebą chwili. Zadaniem samorządu będzie również powszechny udział nie tylko w kierunku usprawnienia własnej działalności ale przede wszystkim budzenia świadomości szerokich mas społecznych i wspólny wysiłek dla podniesienia poziomu gospodarczego i kulturalnego.

II.

Akcja współzawodnictwa pracy związków samorządowych winna mieć podwójny charakter: bezpośredni, mający na celu usprawnienie działalności i zwiększenie wydajności pracy w biurach i zakładach związków samorządowych oraz pośredni, mający za zadanie wciągnięcie do współzawodnictwa pracy szerokich rzesz społeczeństwa miejscowego. W tym drugim wypadku związkom samorządowym i ich pracownikom przypadnie zadanie inicjowania, organizowania i kierowania akcją współzawodnictwa pracy, podejmowaną przez organizacje miejscowe względnie przez mieszkańców dzielnic lub ulic. Jako dziedzinę bezpośredniej akcji można przyjąć przykładowo współzawodnictwo pracy w następujących działach:

- 1) przedsiębiorstwa komunalne (rzeźnie, gazownie, wodociągi),
- 2) budowa i remont dróg kołowych, chodników, sadzenie drzew przydrożnych oraz oczyszczanie rowów,
- 3) wykonanie planu świadczeń w naturze,
- 4) szpitalnictwo, ośrodki zdrowia, urządzenie placów targowych, zaopatrzenie w wodę i urządzenia kanalizacyjne zaniedbanych dzielnic zwłaszcza zamieszkałych przez ludność robotniczą,
- 5) organizacja domów ludowych, bibliotek, przedstawień teatralnych,
- 6) wymiar i pobór podatków komunalnych,
- 7) usprawnienie organizacyjne biur związków samorządowych, sporządzanie preliminarzy i realizacja budżetów

porządkowanie biur ewidencji ludności, zakładanie kartotek, kontrola ksiąg meldunkowych i t. p.

8) w pracy biurowej zadaniami współzawodnictwa powinno być objęcie przestrzeganiem dyscypliny służbowej, dążenie do usunięcia biurokracji, walka z marnotrawstwem i wprowadzenie jaknajdalej posuniętej oszczędności.

Dla osiągnięcia tych zadań należy przyjąć następujące normy:

- a) punktualność i obowiązkowość,
- b) terminowe załatwianie spraw,
- c) unikanie zbędnej korespondencji,
- d) utrzymanie akt w należyтым porządku.
- e) akcja oszczędności,
- f) właściwy stosunek do interesantów,
- g) właściwy stosunek koleżeński,
- h) uświadomienie polityczne oraz praca społeczna.

Do dziedziny drugiej pośredniej winny należeć takie akcje, jak:

- 1) usuwanie zniszczeń wojennych, rozbiórka ruin itp.
- 2) podniesienie stanu sanitarnego i utrzymanie czystości w budynkach mieszkalnych i podwórzach, urządzenie zieleńców. Współzawodnictwo w akcji np. ukwiecania balkonów.
- 3) prace, mające na celu podniesienie kultury fizycznej np. budowa boisk,
- 4) akcja ogródków działkowych,
- 5) elektryfikacja i radiofonizacja,
- 6) wzmożenie czytelnictwa zarówno książek w bibliotekach publicznych jak i prasy,
- 7) sprawy opieki społecznej np. opieki zastępczej, organizowania zakładów opiekuńczych dla dorosłych jako zakładów pracy (koszykarstwo, wytwórnia sztucznych kwiatów, pralnia i naprawa bielizny i t. p.), zwalczanie włóczęgostwa i żebractwa,
- 8) współzawodnictwo szkół np. w utrzymaniu budynków i placów szkolnych,
- 9) zagadnienia społeczne, walka z chorobami społecznymi i walka z alkoholizmem.

III.

Sprężysta organizacja i sprawna technika są podstawowymi warunkami każdej akcji współzawodnictwa pracy. Wybór odpowiednich zadań, sprecyzowanie ścisłych warunków wyścigu pracy, określenie podstawowych norm i sumienna kontrola wymagają przygotowanego aparatu kierowniczego. Współzawodnictwo może być prowadzone między poszczególnymi związkami samorządowymi, przy czym mogą rywalizować związki w poszczególnych dziedzinach działalności lub też wyścig pracy może odbywać się między wyznaczonymi zespołami lub zakładami pracy tych związków. Współzawodnictwo może mieć również charakter wewnętrzny t. zn. do współzawodnictwa pracy staną albo poszczególne biura jednego związku względnie zespoły dzielnicowe, mieszkańców ulic itp. Może mieć ono również charakter indywidualny, jeżeli będzie obejmować zagadnienia zwiększenia wydajności pracy. Szczególną uwagę należy zwrócić na unikanie szablonowego podejścia. Wybór zadań powinien wynikać z rzeczywistych potrzeb terenu i jego możliwości. Wyznaczaniem zadań winny się zająć związki samorządowe wyższego stopnia, które powinny również wyznaczyć ośrodki rywalizacji

jące z sobą. Wybór zadań, mających charakter wewnętrzny współzawodnictwa pracy może być pozostawiony zainteresowanemu. Udział wojewódzkich związków samorządowych we współzawodnictwie pracy winien polegać i na rywalizacji tych związków w dziedzinie podejmowania inicjatywy na swoim terenie. To samo dotyczy związków powiatowych, jeśli chodzi o współzawodnictwo pracy w gminach wiejskich. Przy wyborze zadań i opracowaniu regulaminów należy pośilkować się istniejącymi już wzorami wprowadzonymi w przemyśle lub w niektórych działach resortów państwowych. W przedsiębiorstwach komunikacyjnych opracowano już pewne projekty, które przedstawiają się następująco:

- 1) najlepszy współczynnik eksploatacyjny przedsiębiorstwa,
- 2) najmniejsze koszty własne na 1 miejsce — km. zaofiarowane,
- 3) najmniejsze koszty administracyjne na 1 wozokm. rzeczywiście,
- 4) najlepszy współczynnik regularności ruchu,
- 5) najmniejsza ilość utraconych robotniko-dni z powodu wypadków,
- 6) najmniejsza ilość zachorowań,
- 7) najmniejsza ilość opuszczeń pracy bez usprawiedliwienia,
- 8) najmniejsza ilość pracowników umysłowych administracyjnych,
- 9) największa średnia uczestnictwa i korzystania z urządzeń kulturalno-oświatowych, świetlicowych i sportowych.

Współzawodnictwo pomiędzy autobusami:

- 1) najmniejsza ilość kierowców, przypadająca na 1 wóz silnikowy w ruchu,
- 2) najmniejsza ilość konduktorów, przypadająca na 1 wóz w ruchu,
- 3) najmniejsza ilość zjazdów wypadkowych do zajezdni,
- 4) najmniejsza ilość straconych wozokm,
- 5) najmniejsza ilość zderzeń,
- 6) największy stosunek wozów w ruchu do taboru w dyspozycji,
- 7) najmniejsza ilość zjazdów wozów na skutek usterek technicznych,
- 8) najmniejsze zużycie materiałów pędnych,
- 9) najmniejsze zużycie smarów,
- 10) największy przebieg kilometrów przez opony.

Zagadnienia drogowe opracowuje Min. Komunikacji, gazowni — Min. Przemysłu i t. d.

Decydującym w tych sprawach jest głos przedstawicieli związków zawodowych, którzy winni być powołani do komisji organizacyjnych. Wyboru tych komisji winny dokonać terenowe rady narodowe, określając równocześnie zakres ich działania.

Zakresem działania tych komisji należy objąć całość prac organizacyjnych i kontrolnych a przede wszystkim:

- a) wytypowanie zadań, wyznaczenie rywalizujących zespołów,
- b) opracowanie regulaminów, dotyczących planowanej akcji współzawodnictwa,
- c) wyznaczenie komisarzy, których zadaniem będzie kontrola współzawodnictwa i sądów rozjemczych,

d) określenie norm dla poszczególnych akcji współzawodnictwa i punktacji oraz współczynników w wypadku o ile ta sama praca wykonywana jest w innych warunkach,

e) wyznaczenie terminu rozpoczęcia i zakończenia akcji oraz terminów sprawozdawczych,

f) kontrola i sumowanie wyników,

g) przyznawanie nagród.

Poza tym komisja organizacyjna będzie prowadziła akcję propagandową za pośrednictwem prasy lokalnej oraz odczytów, prelekcji i zebrań dyskusyjnych oraz przez ogłaszanie okresowych sprawozdań z przebiegu akcji współzawodnictwa. Jak wynika z powyższego od sprawnego działania komisji organizacyjnych zależy przebieg i pomyślny wynik w akcji współzawodnictwa pracy. — Stąd też wybór członków tych komisji przez rady narodowe, musi być dokonany w pełnym poczuciu odpowiedzialności.

IV.

Zagadnienie środków finansowych będzie w wielu zamierzeniach hamowało jeszcze prace. W r. 1948 budżety samorządowe nie przewidziały żadnych kredytów na te cele. Rok 1949 niewątpliwie przyniesie pod tym względem poważne zmiany. Tym nie mniej jednak nie może to powodować zaniechania akcji współzawodnictwa jeszcze w roku bieżącym, gdyż może być ona przeprowadzona w ramach przewidywanych kredytów budżetowych. Następnie wskutek usprawnień organizacyjnych i zwiększenia wydajności pracy winny powstać dość poważne oszczędności, które w części mogłyby być na akcję współzawodnictwa zużyte. To samo można osiągnąć również przez ograniczenie wydatków konsumpcyjnych a zwłaszcza wydatków personalnych. W gminach wiejskich i miastach niewydziałonych w roku bieżącym akcja współzawodnictwa pracy wprowadzona przy wykonaniu planu świadczeń w naturze może być całkowicie pokryta z wpływów gotówkowych oraz przez zwiększenie wydajności pracy. Poważne znaczenie w akcji współzawodnictwa pracy mogą mieć również dobrowolne świadczenia społeczeństwa, zwłaszcza w takich pracach jak podniesienie stanu sanitarnego, akcji ogródków działkowych, zakładanie zieleńców itp.

Sprawa nagród może być o wiele łatwiej rozwiązana. W pierwszym rzędzie rozwiąże ją premiowanie w zakładach pracy, objętych umowami zbiorowymi. Następnie kredyty budżetowe, przyznane na nagrody i premie powinny być w całości wykorzystane tylko w akcji współzawodnictwa pracy. Dalszą formą nagradzania winny być książki z odpowiednimi dedykacjami i dyplomy, które to wydatki nie powinny wywołać większych trudności finansowych. Nagrody przechodnie dla zespołów mogą być ofiarowane przez organizacje polityczne i społeczne oraz instytucje gospodarcze.

Specjalnie wyróżniających się przodowników pracy należałoby przedstawiać do odznaczeń państwowych. Zresztą i bardzo skromne nagrody będą przedstawiały dużą wartość, jeśli przyznanie ich będzie miało uroczysty charakter i będzie wyróżnieniem publicznym.

W budżetach na rok 1949 akcja współzawodnictwa powinna znaleźć odpowiedni wyraz i przy opracowaniu preliminarzy budżetowych należy wyciągnąć wnioski z doświadczeń roku bieżącego.

V.

Akcja współzawodnictwa pracy w związkach samorządowych może tylko wtedy mieć znaczenie ogólnopństwowe, jeżeli udział w tej akcji będzie masowy. Jeśli będzie realizacją hasła „Wszyscy na front współzawodnictwa“.

W wielkim wyścigu pracy zniknie szarzyzna dnia co-

ZYGMUNT PAWLAK

Jak starać się o dotacje z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego

W wykonaniu ustawy z dn. 9 marca 1948 r. o Samorządowym Funduszu Wyrównawczym — Rada Państwa powzięła w dniu 3.IV. b. r. uchwałę Nr. 50-48 w sprawie organizacji Zarządu Samorządowego Funduszu Wyrównawczego oraz zasad udzielania dotacji i pożyczek z tego Funduszu. Wspomniana uchwała została wraz z okólnikiem Kancelarii Rady Państwa z dn. 10.IV. b. r. Nr. 31 rozesłana do prezydiów wojewódzkich i powiatowych rad narodowych oraz prezydiów miejskich rad narodowych w miastach wydzielonych.

Zarówno w uchwale, jak i okólniku zostały m. in. podane zadania prezydiów powiatowych i wojewódzkich rad narodowych, jako organów sprawujących nadzór nad gospodarką związku samorządu terytorialnego. Są to zadania specjalne, polegające na dokładnym zbadaniu podań wymienionych związków samorządowych o dotacje i pożyczki z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego oraz na zaopiniowaniu tych podań i zgłoszeniu swych wniosków ze szczegółowym uzasadnieniem.

Wnioski prezydiów powiatowych rad narodowych dotyczące podań gmin wiejskich i miast niewydzielonych tudzież podania powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych mają być dokładnie zbadane przez prezydium wojewódzkich rad narodowych. A zatem na prezydiach tych ostatnich rad ciąży zadanie przeanalizowania podań i dołączonych materiałów finansowych wszystkich związków samorządowych z terenu województwa występujących o pomoc z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego oraz zajęcie stanowiska w formie wniosku. W okólniku Nr. 31 Kancelaria Rady Państwa zaznaczyła, że przywiązuje dużą wagę do dokładnego i sumiennego przepracowania przez prezydium wojewódzkich rad narodowych podań i materiałów finansowych, przesyłanych do Funduszu. Od bezstronnej bowiem opinii, opartej na szczegółowej analizie tych materiałów, zależy sprawiedliwy rozdział zasobów finansowych Funduszu.

W związku z tym należy dodać że w myśl p. 21 powołanej na wstępie uchwały Rady Państwa prezydium wojewódzkich rad narodowych są **odpowiedzialne** wobec Rady Państwa za rzetelność wniosku i uzasadnienia, jak również za należyte zużytkowanie dotacji i pożyczek przez zainteresowany związek samorządowy, a nawet za wypełnienie warunków, jakie zostaną postawione przy udzielaniu dotacji lub pożyczek.

W tym stanie rzeczy wylania się potrzeba dokładnego uświadomienia sobie tych zadań, jakie ciąży na prezydiach powiatowych i wojewódzkich rad narodowych przy wystąpieniach związków samorządowych o pomoc finansową z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego.

dziennego wielu miast i wsi, a powszechność akcji i masowy udział społeczeństwa będzie potężną bronią w walce z defetyzmem politycznym i gospodarczym.

Wyniki akcji współzawodnictwa pracy będą najlepszym sprawdzianem wartości i roli organów samorządowych, będą świadectwem wykonania tych zadań, które przez budzenie wiary w siły społeczne są umacnianiem ustroju demokratycznego.

Prezydium rady narodowej po otrzymaniu podania o dotacje lub pożyczki winno przede wszystkim stwierdzić, czy do podania zostały dołączone wymagane załączniki, a mianowicie:

do podania o dotację:

- a) uzasadnienie konieczności dotacji z krótkim opisem sytuacji i gospodarki związku samorządowego,
- b) budżet na okres bieżący łącznie z budżetami zakładów i przedsiębiorstw,
- c) roczne sprawozdanie rachunkowe za rok ubiegły,
- d) bilans brutto na ostatni dzień ubiegłego miesiąca, a do podania o pożyczkę oprócz powyższych materiałów powinny być dołączone:
- e) wykaz majątku związku samorządowego,
- f) wykaz zobowiązań długo- i krótkoterminowych z podaniem sum zadłużenia, terminu płatności i oprocentowania według stanu na ostatni dzień ubiegłego miesiąca,
- g) uchwała rady narodowej o zaciągnięciu pożyczki, zatwierdzona przez władzę nadzorczą.

W razie stwierdzenia braku niektórych załączników prezydium rady narodowej powinno zażądać ich uzupełnienia.

Całość załączników wymienionych w punktach a — d jest konieczna zawsze, gdy związek samorządowy występuje o dotację w danym roku po raz pierwszy, natomiast przy następnych wystąpieniach należy przesyłać każdorazowo tylko załączniki w p. a) i d). Obejmują one bowiem dane zmienne, oraz budżet dodatkowy na okres bieżący, o ile zaszła konieczność sporządzenia takiego budżetu.

W wypadku, gdy konieczność zmusza dany związek samorządowy do wystąpienia o pomoc z Funduszu już w pierwszych miesiącach bieżącego roku, a roczne sprawozdanie rachunkowe jeszcze nie jest gotowe, wówczas należy dołączyć zastępczo bilans brutto na dzień 31. grudnia poprzedniego roku i określić w podaniu termin, w którym roczne sprawozdanie będzie przesłane.

Dołączenie wszystkich wymaganych załączników jest dla zainteresowanego związku samorządowego o tyle ważną rzeczą, że brak któregośkolwiek z nich spowodować może zwłokę w załatwianiu podania.

Prezydium powiatowych rad narodowych w odniesieniu do gmin wiejskich i miast niewydzielonych, a prezydium wojewódzkich związków samorządowych w odniesieniu do wszystkich związków samorządowych, mają obowiązek otrzymane podania i materiały dokładnie i wyczerpująco przeanalizować. O co tu konkretnie chodzi?

Ogólne wskazówki wynikają z punktów 14 — 17 uchwały Rady Państwa z dn. 3.IV. b.r. które tu postaramy się rozwinąć.

Otóż zasadniczym warunkiem przyznania dotacji lub pożyczki jest prowadzenie przez dany związek samorządowy celowej i oszczędnej gospodarki, prawidłowej rachunkowości oraz prawidłowe budżetowanie wydatków i dochodów.

Jeśli chodzi o wypowiedzenie opinii co do rachunkowości, to musi być ona oparta na wynikach przeprowadzonej w tym celu inspekcji, rzetelna bowiem ocena rachunkowości na odległość jest niemożliwa. Trzeba na miejscu przez inspektora skontrolować i stwierdzić, czy księgi prowadzone są prawidłowo i bez zaległości, a zwłaszcza — co jest rzeczą najważniejszą — czy obroty są zapisywane na właściwych rachunkach oraz czy wydatki i dochody budżetowe są zarachowywane na właściwe paragrafy i pozycje budżetu, gdyż od tego zależy ścisłość bilansów brutto, sprawozdań z wykonania budżetu i rocznych sprawozdań rachunkowych. Inspekcją należy objąć również rachunkowość podatkową (księgi biercze) oraz rachunkowość zakładów i przedsiębiorstw związku samorządowego. Zależy się bowiem ona z rachunkowością administracyjną i ma wpływ na wyniki finansowego wykonania budżetu administracyjnego. Oczywiście przy formułowaniu opinii należy brać pod uwagę tylko poważniejsze niedociągnięcia i błędy, drobne usterki nie mogą powodować ujemnej opinii o rachunkowości.

Badanie prawidłowości budżetowania przeprowadza się w drodze dokładnego czytania budżetu. Chodzi tu o stwierdzenie, czy budżet jest opracowany zgodnie z przepisami budżetowymi oraz zaleceniami i wskazówkami Rady Państwa, jakie zostaną wydane. Jeśli prezydium woj. rady narodowej skonstatuje pewne wady lub braki w budżecie już zatwierdzonym przez prezydium powiatowej rady narodowej, wówczas należy o tym nadmienić w opinii.

Zbadanie i zaopiniowanie gospodarki związku samorządowego z punktu widzenia celowości i oszczędności stanowi najważniejsze i najtrudniejsze zadanie prezydiów.

Do tego zagadnienia trzeba podchodzić z dużą wnikliwością i ostrożnością.

Przy wypowiedzaniu się co do celowości wydatków należy mieć na uwadze, że „celowość“ w wielu wypadkach może być pojęciem względnym, że można mieć negatywny lub pozytywny pogląd na celowość konkretnego wydatku.

To też wypadaloby określić, co należy rozumieć przez „celową gospodarkę“, aby nie było dowolności w pojmowaniu tego terminu i aby władze Samorządowego Funduszu Wyrównawczego mogły otrzymać w odnośnej opinii te elementy, o które właśnie chodzi. Stosownie do pkt. 14 uchwały Rady Państwa z dn. 3.IV. br. za celową i racjonalną należy uważać taką gospodarkę, gdy związek samorządowy:

1) ogranicza do koniecznego minimum wydatki administracyjne (osobowe i rzeczowe) z korzyścią dla zwiększenia świadczeń finansowych na zaspakajanie potrzeb publicznych,

2) w gospodarce uwzględnia hierarchię potrzeb, odraczając wydatki na cele mniej ważne na dalsze lata,

3) dąży do pokrycia przede wszystkim wydatków, związanych z wykonaniem zadań ustawowych, a do-

piero w drugiej kolejności i w miarę posiadanych środków finansowych pokrywa wydatki dobrowolne na cele społeczne,

4) wykorzystuje należycie wszystkie własne źródła dochodowe.

O ile celowość wydatków można w zasadzie zbadać i zaopiniować na podstawie budżetu, o tyle zbadanie momentu oszczędności w gospodarce da się przeprowadzić w sposób konkretny i pewny tylko w drodze inspekcji lokalnej. Przy analizie budżetu możemy najwyżej dojść do wniosku, że niektóre wydatki są zbędne (n. p. niektóre subwencje), gdyż nie wynikają z zadań związku samorządowego, oraz nabrać tylko przedświadczenia, że niektóre wydatki są zapreliminowane w sumach zbyt wygórowanych, a więc nie oszczędnie. Oczywiście pomijam tu wyjątkowe wypadki, gdy nieproporcjonalność sumy wydatków do faktycznych potrzeb lub kosztów nie ulega wątpliwości. A zatem przedydu powiatowej względnie wojewódzkiej rady narodowej przy ocenie gospodarki pod względem oszczędnościowym będzie musiało z reguły opierać się na wynikach inspekcji zainteresowanych związków samorządowych.

Badania, o których mowa w niniejszym artykule przeprowadzają prezydium rad narodowych za pośrednictwem wydziałów powiatowych i wojewódzkich. W wyniku tych badań formułuje się pisemną opinię prezydium powiatowej i wojewódzkiej rady narodowej oraz konkretny wniosek ze szczegółowym uzasadnieniem. Opinie i wnioski powinny być uchwalane kolegią na posiedzeniach prezydiów powiatowych i wojewódzkich rad narodowych.

Jak już zazaczyłem na wstępie w myśl p. 21 uchwały Rady Państwa z dnia 3.IV. br. prezydium wojewódzkich rad narodowych są odpowiedzialne wobec Rady Państwa za należyte zużytkowanie dotacji i pożyczek przez zainteresowany związek samorządowy oraz za wypełnienie warunków, jakie zostały postawione związkowi samorządowemu przy udzielaniu dotacji lub pożyczki. Należy sądzić, że taka sama odpowiedzialność ciąży na prezydiach powiatowych rad narodowych wobec prezydiów wojewódzkich rad narodowych. Z odpowiedzialności tej wynikają odpowiednie zadania, a mianowicie:

1) dopilnowanie, aby udzielone dotacje i pożyczki były użyte w sposób właściwy,

2) dopilnowanie, aby wykonane były warunki, na których zostały przyznane dotacje i pożyczki.

Dotacje są przyznawane zasadniczo na zrównoważenie bieżącego budżetu zwyczajnego i na pokrycie niedoborów z lat ubiegłych, lecz mogą być udzielone także na pokrycie określonych wydatków.

Jeżeli dotacja została przyznana na zrównoważenie budżetu zwyczajnego, to zadaniem prezydium rady jest dopilnować, aby dany związek samorządowy przy wykonywaniu budżetu nie przekroczył globalnej sumy wydatków zwyczajnych.

Jeżeli dotacja miała być pokryte niedobory z lat ubiegłych, to należy dopatrzeć, aby dotacja i sumy niedoborów zostały zapreliminowane w budżecie dodatkowym następnego roku i aby niedobory nie figurowały nadal na rachunku nadwyżek i niedoborów, a tym samym i w bilansie brutto.

W przypadku udzielenia dotacji lub pożyczki na określone cele zadanie prezydiów rad polega na spraw-

zeniu, czy odnośne wydatki zostały pokryte do wysokości sumy dotacji, względnie pożyczki.

Rada Państwa przy udzieleniu dotacji lub pożyczki może zastrzec przeprowadzenie przez zainteresowany związek samorządowy pewnych oszczędności, niektórych zmian w gospodarce albo lepsze wykorzystanie własnych źródeł dochodowych. Prezydium wojewódzkiej rady powinno wtedy wyegzekwować wykonanie tych warunków.

Samorządowy Fundusz Wyrównawczy został utworzony, jak głosi ustawa z dnia 9.III. 1948 o tym Fun-

duszu, w celu przeprowadzenia planowej i racjonalnej polityki w dziedzinie udzielania pomocy finansowej związkom samorządu terytorialnego. Pomoc ta winna być uzasadniona rzeczywistymi potrzebami związków samorządowych i zmierzać do podniesienia poziomu gospodarki w dziedzinie zaspokajania potrzeb publicznych. Z tych względów zadania prezydiów powiatowych a zwłaszcza wojewódzkich rad narodowych są odpowiedzialne a rola prezydiów tych rad jest bardzo ważna, powołane bowiem są one do współdziałania w realizacji celów, dla których jest przeznaczony Samorządowy Fundusz Wyrównawczy.

TADFUSZ HATTOWSKI

Nowy dekret o ochronie lasów

Ogólna powierzchnia lasów w Polsce wynosiła przed wojną około 8 milionów ha, co stanowiło 21% ogólnej powierzchni kraju. Obecnie powierzchnia lasów wyraża się cyfrą około 7.083.000 ha — co stanowi w porównaniu z obszarem kraju, 21 do 22% ogólnej powierzchni. Na lasy państwowe przypada około 6.021.000 ha, samorządowe 320.000 ha, prywatne 742.000 ha.

W czasie okupacji Niemcy zniszczyli około 1 miliona ha lasów, bądź wyciąwszy doszczętnie, bądź nadmiernie je przetrzebiwszy. Straty te są olbrzymie, a skutki ich będziemy odczuwali tak długo, dopóki wysiłkiem całego społeczeństwa nie odbudujemy zniszczonych lasów.

Dekret P.K.W.N., z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa, był pierwszym aktem prawnym, podyktowanym głęboką troską o zapewnienie lepszej przyszłości gospodarce leśnej. Zmienił on w tej dziedzinie układ stosunków własnościowych i dzięki niemu oraz konsekwentnie przeprowadzonej reformie rolnej, większość lasów naszych znalazła się pod bezpośrednią opieką Państwa. Zagwarantowało to możliwość szybkiej i lepszej ich odbudowy oraz dało trwałe podstawy do racjonalnej i planowej gospodarki na tym odcinku.

Dekret ten jednak nie rozwiązał całkowicie zagadnienia, ponieważ dość duża ilość lasów, (około miliona ha), pozostała jeszcze w posiadaniu czy to samorządu, czy osób prywatnych. Gospodarowanie nimi było nadal regulowane ustawami przedwojennymi, a więc sprzecznymi z założeniami gospodarki planowej.

Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 24 czerwca 1927 r. o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa, które dotychczas normowało te zagadnienia, dozwalało w niektórych wypadkach na dokonywanie zmian w uprawie gruntów leśnych i nie zapobiegała, dostatecznie dalszej rabunkowej gospodarce nawet w kompleksach leśnych do 50 ha. Według tego rozporządzenia ogólny nadzór nad gospodarką leśną sprawowali starostowie i wojewodowie.

Dekret z dnia 26 kwietnia 1948 r., ogłoszony w Nr 24 Dz. U. R. P. poz. 165, o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa, stwarza nowe podstawy dla gospodarki leśnej na terenie całego kraju. Dekret ten daje pełną gwarancję, że lasy nie stanowiące własności Państwa będą również włączone do państwowego planu gospodarki leśnej. Zapewnia on nadal zasadę prywatnej własności lasów, normując w pewnych, ustawą przewidzianych wypadkach, racjonalne nimi gospodarowanie

Celem dekretu jest dążenie do zachowania odpowiedniego stanu ilościowego i jakościowego naszych lasów, aby one mogły zaspokoić najpełniej potrzeby społeczne.

W myśl dekretu wszystkie grunta leśne muszą być stale trzymane pod uprawą leśną; tereny pozbawione drzewostanu powinny być ponownie zalesione, a właściciele lasów są obowiązani toczyć walkę ze szkodliwymi owadami leśnymi i pasożytami roślin.

Użytkowanie lasów dozwolone jest jedynie na podstawie uprzedniego **zgłoszenia zamierzonego wyrębu drzew**. Zgłoszenie takie właściciel składa we właściwym nadleśnictwie i w wypadku zakazu ze strony władzy leśnej, wyrąb lub użytkowanie lasu jest wzbronione.

Dekret zabrania przegonu i pasania zwierząt gospodarskich na gruntach leśnych, będących w stadium zalesienia sztucznego lub odnowienia naturalnego i w zagajnikach o wieku drzew do 20 lat. Zabrania on również niszczenia i użytkowania kosodrzewiny.

Ponadto na mocy dekretu nadleśnictwo może zabronić w uzasadnionych wypadkach zbierania ściółki w miejscach, gdzie mogłoby to spowodować nadmierne wyjałowienie gleby. Również nadleśnictwo uprawnione jest do wydania zakazu przegonu i pasania zwierząt gospodarskich tam gdzie zachodzi obawa usuwania się ziemi, kamieni i uruchomienia piasków lotnych.

Artykuł 17 dekretu ustala zasadę, że lasy, których obszar przekracza 20 ha, powinny być zagospodarowane na podstawie planów gospodarstwa leśnego, sporządzonych według zasad obowiązujących w państwowym gospodarstwie leśnym. Plan ten jest zatwierdzany przez dyrekcję lasów państwowych. W stosunku do tych obszarów dyrekcja może nawet nałożyć obowiązek zatrudnienia w nich personelu fachowego o kwalifikacjach odpowiadających personelowi administracji lasów państwowych. Jeżeli gospodarka w prywatnych obszarach leśnych przekraczających 20 ha jest prowadzona w sposób niezgodny z przepisami omawianego dekretu, Ministerstwo Leśnictwa, w porozumieniu z Ministerstwem Administracji Publicznej lub Ziem Odzyskanych, po zasięgnięciu opinii powiatowej lub miejskiej rady narodowej może **ustanowić na czas określony zarząd państwowy**. W tym wypadku las zostaje przejęty pod zarząd administracji lasów państwowych ze wszystkimi, związanymi z nim gospodarczo i administracyjnie, gruntami nieleśnymi oraz nieruchomościami i innym inwentarzem, służącym do prowadzenia gospodarstwa leśnego.

Dążąc do całkowitego zahamowania zmniejszania powierzchni lasów, dekret, zakazując zmiany uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania gruntów, podkreśla, że jedynie w wyjątkowych wypadkach dyrekcja lasów na to zezwolić może i to po zasięgnięciu opinii prezydium terytorialnie właściwej wojewódzkiej rady narodowej.

Dekret bowiem do gospodarki leśnej wprowadza czynnik społeczny, wychodząc z założenia, że lasy są dobrem wspólnym całego narodu.

Obowiązkiem rad narodowych na tym odcinku jest dopilnowanie, aby lasy gminne czy prywatne były gospodarowane w sposób racjonalny, to jest taki, który za-

pewni ciągłość ich użytkowania przy równoczesnym zachowaniu ich trwałości. Rady narodowe za pomocą swoich komisji kontroli czy innych organów, obowiązane są do przeciwstawiania się wszelkim próbom dewastacji lub szkodnictwa leśnego.

Rozciągając tak daleko idącą opiekę nad lasami nie stanowiącymi własności Państwa, dekret zapewnia ciągłość, jednolitość i należyty rozwój gospodarki leśnej całego kraju. Wielkie bogactwo naturalne jakim są lasy, zostało w Polsce wydatnie zmniejszone w okresie wojny, to też na naszym pokoleniu ciąży obowiązek wyrównania szkód poczynionych w tej dziedzinie przez okupanta.

H. BOGATKOWSKI

O poprawę dróg publicznych

Przed wojną Polska miała dróg o nawierzchni twardej około 62.000 km. w czym około 3.000 km. ulepszonych. Dziś na zmienionym, mniejszym obszarze ma około 97.000 km. dróg twardych, w czym do 16.900 km dróg ulepszonych. Jednakże bardzo znaczna część dróg zagrożona jest zniszczeniem, z przyczyny braku konserwacji.

Poprzednio Państwo łożyło tylko na utrzymanie dróg państwowych (będących drogami największego ruchu, a więc najkosztowniejszymi). Od początku r. 1945 utrzymuje też drogi wojewódzkie, poprzednio utrzymywane przez samorząd powiatowy.

Dla zapoznania czytelników z różnorodnością naszej sieci drogowej podajemy najważniejsze jej liczby z podziałem według województw. Rozróżniamy tu: autostrady — drogi ulepszone i przeznaczone wyłącznie dla samochodów; inne drogi ulepszone służące dla ruchu samochodowego i konnego; zwykle twarde przeznaczone właściwie dla ruchu konnego (gdyż tłuczniarki nie wytrzymują nawet stosunkowo małego ruchu samochodów, a zwykle bruki są szkodliwe dla samochodów) oraz drogi gruntowe, które też mogą być ulepszone.

Układ naszej sieci drogowej nie jest racjonalny. Wystarczy wskazać, że stanowi ona części 2 różnych całości (polskiej i niemieckiej), które nie tylko nie były do siebie dostosowane, lecz na ogół nie łączyły się ze sobą. Olbrzymie zniszczenia dróg i mostów wyrządziła wojna i w różnych szczegółach odbudowa tego, co było przed wojną, nie jest wskazana.

Przy planowaniu odbudowy dróg, w rachubę brać trzeba nie tylko ich przeznaczenie, rodzaj ruchu przewidywanego i jego rozmiary, lecz także warunki ściśle terenowe budowy, miejscowe zasoby budulca (piasek, kamień, glina) i koszty ich dostawy.

Ministerstwo Komunikacji opracowało projekt 30-letniego planu poprawy dróg publicznych. Przewiduje on, poza obowiązkową coroczną konserwacją wszystkich dróg:

1. odbudowę zniszczonych mostów,
2. budowę, względnie utwardnienie odcinków, które po wojnie nabrały szczególnego znaczenia, skutkiem włączenia Ziemi Odzyskanych i powstania nowych ośrodków przemysłowych, górniczych, administracyjnych, portów, mostów,

3. przebudowę ważniejszych starych mostów na stałe (ze stali, żelbetu, kamienia), gdyż mosty drewniane nie oplacają się,

4. utwardnienie i zadrzewienie ulic wiejskich,

5. ulepszenie pozostałych dróg gruntowych przez niwelację, odwodnienie, pokrycie żwirem, mieszanką piasku z gliną i t. p.

6. utworzenie najkonieczniejszej sieci dróg samochodowych (autostrad) już zapoczątkowanej.

Takie posunięcie da trwałą podbudowę naszemu nowemu życiu.

Plan nie jest jeszcze ustalony, lecz pewne jego części są już w miarę możliwości realizowane.

Nie omawiamy tu kosztów wykonania planu. Będą one wielkie, jednakże przy ujęciu planowym całej akcji budowy okaże się — nawet w cenach jednostkowych — że koszty będą mniejsze niż poniesione w swoim czasie przez Niemcy, Francję czy Stany Zjednoczone, gdzie nie było pełnej koordynacji i planu jednolitego prac. Ponadto plan nasz wykorzysta najnowsze zdobycze techniki i doświadczenia organizacyjne sąsiadów — także Związku Radzieckiego, który w dużej skali i z wielkim nakładem rozbudowuje sieć dróg państwowego znaczenia.

Do wprowadzenia w życie planu należy przygotować się. Przygotowania potrzebne są wielostronne i ważne:

1. usilna naprawa dróg, by nie odciągały one później części wysiłku i ułatwiły transporty,

2. przygotowanie zespołów terenowych działaczy w radach narodowych i fachowych pracowników drogowych,

3. usprawnienie robocizny obywatelskiej — szarwarku, która jeszcze czas jakiś musi być stosowana. Winna ona nie tylko odciążyć koszty pewnych prac (patrz wyżej pkt. 4 i 5) lecz i przysposobić do robót rzemieślniczych robotników. Wymaga to między innymi i pewnych zmian w przepisach prawnych o szarwarku,

4. Znalezienia przez Państwo środków na finansowanie reformy drogowej i także uporządkowanie finansów samorządowych w rozumieniu: usprawnienia gospodarki budżetowej i zwiększenia wpływów własnych samorządu.

Ilość dróg według kategorii i rodzaju nawierzchni

Województwa	Ogółem		Drogi utwardnione				Gminne		Drogi gruntowe			
	Twardo-	Gruntowe	Auto- stady	Państwowe i woj.		Powiatowe		ulepsz.	zwykłe	Państw. i woj.	Powiat.	Gminne
				ulepsz.	zwykłe	ulepsz.	zwykłe					
	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	l
Białostockie	3 254	13 858	—	334	1 419	3	1 008	—	490	1 023	603	13 132
Gdańskie	4 214	6 743	17	946	850	146	1 514	25	656	10	36	6 697
Kieleckie	3 390	12 243	—	366	1 126	5	962	15	916	86	822	11 335
Krakowskie	6 154	6 398	—	427	1 659	10	1 824	98	2 136	45	142	6 211
Lubelskie	3 546	11 480	—	398	1 434	229	945	58	482	384	1 056	10 040
Łódzkie	5 968	12 974	—	556	1 112	43	2 044	11	2 202	4	258	12 712
Olsztyńskie	6 828	4 793	40	1 440	679	517	1 355	89	2 708	5	12	4 777
Pomorskie	5 897	19 898	—	841	1 011	69	2 665	91	1 220	58	190	19 650
Poznańskie	13 512	22 943	—	1 438	2 200	644	5 110	117	3 973	24	1 512	21 406
Rzeszowskie	4 385	5 542	—	327	1 464	28	1 704	3	859	37	296	5 210
Śląsko-dąbrowskie	8 690	5 635	40	2 100	900	430	2 628	537	2 056	—	180	5 455
Szczecińskie	11 315	9 176	41	3 300	2 122	864	3 080	24	1 884	—	96	9 080
Warszawskie	6 051	20 831	—	857	1 696	74	2 122	18	1 284	123	853	19 857
Dolno-Śląskie	13 699	4 792	220	3 532	2 565	779	3 750	485	2 368	—	28	4 764
Razem	96 904	157 306	358	16 872	20 228	3 841	30 771	1 601	23 234	896	6 084	150 326

Przypominamy Wojewódzkim Radom Narodowym o spiesznym uregulowaniu zaległości w prenumeracie

DOROTA BIDOWA

Pierwszy stopień do upowszechnienia kultury

Sprawa upowszechnienia kultury, bojowe zadanie na najbliższą przyszłość, wychodzi ze sfery projektów i wchodzi w fazę realizacji.

Problem ten jest jednym z ogniw w ogólnym łańcuchu postępu, jaki charakteryzuje naszą ludową demokrację.

„Każdy okres historyczny stawia przed twórczością kulturalną narodu określone wymagania“ oświadczył ob. Prezydent Bierut, na otwarciu Radiostacji Wrocławskiej. I te określone wymagania stają na porządku dziennym konkretnie. Pierwszym fundamentalnym zadaniem w dziele upowszechnienia kultury jest walka z analfabetyzmem i całkowita likwidacja tego najgorszego dziedzictwa naszej przeszłości. To zadanie winno być podjęte natychmiast, podejmuje je całe społeczeństwo z najwyższymi władzami na czele. Na akcję walki z analfabetyzmem przewidziano w budżecie państwowym na 1949 r. pół miliarda złotych. Jest to tylko skromny początek. Ale dlatego też jest rzeczą konieczną rozwinąć szeroką akcję społeczną, akcję uświadamiającą, akcję mobilizującą cały naród dokoła tego zagadnienia. Analfabetyzm otrzymaliśmy, jako spuściznę rządów zaborczych i przedwrześniowych. Okupant, dążąc do biologicznego wyniszczenia narodu polskiego stosował nie tylko łapanki, zbiorowe egzekucje, obozy koncentracyjne, komory gazowe, ale zamykał również szkoły, prześladował nauczycieli, tępił nauczanie, niszczył młodzież.

W przeddzień Święta Oświaty, które w tym roku odbywało się pod hasłem walki z analfabetyzmem, Minister Oświaty ob. Skrzyszewski przedstawił plan zwalczania tej klęski, opracowany przez Ministerstwo Oświaty. W myśl tego planu — okres od maja do września r.b. przeznaczono na mobilizację środków, zaplanowanie kursów, przygotowanie podręczników, instrukcji itp. W nadchodzącym roku szkolnym 1948-1949 winny być uruchomione wszystkie nieczynne dotąd szkoły powszechne, aby przez objęcie nauką całej młodzieży w wieku szkolnym, przerwać dopływ świeżych analfabetów. Zaprojektowano uruchomienie 15.000 kursów nauki czytania

i pisania. Pozwolą one na przeszkolenie 200.000-nej rzeszy analfabetów i półanalfabetów.

Ale nauczyć czytać i pisać — to nie wszystko. Znana jest plaga wtórnego analfabetyzmu. Licząc się z tym niebezpieczeństwem projektuje się tworzenie kursów samokształceniowych i zespołów czytelniczych. Kraj należy pokryć siecią bibliotek, aby nie tylko wielkie, czy mniejsze miasta, ale również małe miasteczka i osady fabryczne czy gminy posiadały księgozbiory. Czy w obecnych warunkach jest to osiągalne? Tak, lecz pod jednym warunkiem, pod warunkiem dostarczania ludności taniej i dobrej książki, pod warunkiem sprawnego, zorganizowanego jej rozprowadzenia.

Właśnie w tym celu została powołana do życia Rada Społeczna dla zwalczania analfabetyzmu, jako organ doradczy przy Ministerstwie Oświaty. Rady podobne powstają we wszystkich województwach i powiatach Polski. Akcja zwalczania analfabetyzmu i propagowania książki — jakiz to bogaty teren dla inicjatywy społecznej, dla działalności rad narodowych. Wymaga ona nie tylko inicjatywy, lecz i ofiarności zbiorowej i indywidualnej. Piękny przykład takiej ofiarności i zrozumienia swoich zadań dała Powiatowa Rada Narodowa w Płocku która na swym plenarnym posiedzeniu w dniu 26.IV.r.b. zrzekła się jednomyślnie diet za udział w dwóch posiedzeniach, przeznaczając osiągnięte z tego tytułu sumy na cele biblioteczne. Równocześnie P. R. N. postanowiła następnym posiedzeniu poświęcić omówieniu planu działania na odcinku oświaty i kultury wsi.

Rady narodowe jako niezmiernie szeroka reprezentacja społeczeństwa poprowadzą doniosłą akcję upowszechnienia kultury. Uczynią to w oparciu o swoje komisje oświatowe, które na wielu terenach przejawiają należyłą działalność. Rady narodowe zmobilizują do tej pracy terenowych działaczy oświatowych, zwłaszcza nauczycieli.

Środków i pomysłów na pewno nie zbraknie, aby zrealizować szczytne hasło udostępnienia wiedzy wszystkim.

Członkowie Prezydiów Rad Narodowych wg wykształcenia

Najliczniejszą grupę, jeżeli chodzi o wykształcenie stanowili członkowie prezydiów, mający wykształcenie niższe — 8871 osób, co stanowi 46,7%. Drugą grupę stanowili członkowie o wykształceniu niepełnym niższym — 5044 osób (26,6%), dalej członkowie o wykształceniu średnim — 4138 osób (21,8%) i wykształceniu wyższym — 925 osób (4,9%).

W prezydiach rad wojewódzkich najliczniejsi byli członkowie o wykształceniu wyższym (33), najmniej liczni o wykształceniu niższym (16), a nie było członków o wykształceniu niepełnym niższym.

W prezydiach rad powiatowych i w prezydiach rad miejskich miast wydzielonych najliczniejsi byli członkowie o wykształceniu średnim, najmniejszą zaś ilość

stanowili członkowie o wykształceniu niepełnym niższym.

W prezydiach rad miejskich miast niewydzielonych i w prezydiach rad gminnych najliczniejszą grupą byli ludzie o wykształceniu niższym. Najmniej liczni w prezydiach rad miejskich miast niewydzielonych byli ludzie o wykształceniu niepełnym niższym, a w prezydiach rad gminnych ludzie o wykształceniu wyższym.

W odniesieniu do poszczególnych województw największy procent członków o wykształceniu niepełnym niższym był w woj. kieleckim (48,7%), a najmniejszy w woj. śląsko - dąbrowskim (7,4%); największy procent ludzi o wykształceniu wyższym był w woj. śląsko - dąbrowskim (7,9%), najmniejszy w woj. kieleckim (1,7%).

R. K.

ANTONINA SPANDOWSKA

Projekt uprzemysłowienia regionu świętokrzyskiego

Region świętokrzyski położony w środkowej części kielecczyny należy do tych obszarów Polski, w których jaskrawo występuje brak równowagi pomiędzy rolnictwem a przemysłem. Teren ten cierpi na nadmiar ludności rolniczej, którą należałoby odprowadzić do przemysłu, a przemysł ten narazie nie istnieje.

Niektóre powiaty, jak buski i pińczowski, mają ponadto przewagę gleb urodzajnych. Odsetek ziemi ornej w buskim wynosi 61% całej powierzchni powiatu, a w pińczowskim aż 67%. Wg obliczeń fachowców przy minimalnych nawet zbiorach i przy spożyciu na poziomie przedwojennym w powiatach tych nadmiar produkcji rolniczej wystarczyłby na wyżywienie jeszcze dodatkowych 30 tysięcy osób. Słaba sieć dróg bitych oraz brak komunikacji kolejowej utrudniają transport, a tym samym stanowią poważną przeszkodę w zbywaniu nadmiaru żywności i w sprowadzaniu artykułów przemysłowych.

Istniejące warunki stwarzają sytuację wszechstronnie korzystną dla powołania do życia przemysłu, który nie tylko pochłonie nadmiar ludności rolniczej, ale i zwiększy zaludnienie, co z kolei podwyższy miejscowe zapotrzebowanie na artykuły spożywcze.

W związku z planem uaktywnienia pod względem przemysłowym tego obszaru zwołano w końcu kwietnia w Kielcach konferencję, w której wzięli udział przedstawiciele zainteresowanych resortów, C. U. P. u, Planowania Przestrzennego, Instytutu Badań Regionalnych, Akademii Górniczej, zjednoczeń przemysłowych, miejscowych władz administracyjnych i samorządu. Na konferencji tej omówiono szczegółowo zarówno możliwości uprzemysłowienia, jak i potrzeby warunkujące przeprowadzenie tego planu.

Podstawą dla stworzenia w regionie świętokrzyskim zakładów przemysłowych są przede wszystkim największe w Polsce złoża gipsu, jak dotąd prawie wcale nie wykorzystywane z powodu braku komunikacji. Przeprowadzone przez Akademię Górniczą badania wykazały istnienie w dorzeczu Nidy wielkich pokładów gipsu krystalicznego najwyższej jakości. Podług orientacyjnej oceny zasoby tego surowca wynoszą około 200 miln. ton, z czego większość znajduje się na tzw. „odkrywkach”, czyli w dogodnych warunkach eksploatacji górniczej. Zasoby te wystarczyłyby na \pm 200 lat, czyli amortyzacja tego przedsięwzięcia jest zagwarantowana.

Ze względu na coraz szersze zastosowanie gipsu w przemyśle cementowym zapotrzebowanie krajowe oblicza się na 150 tys. ton rocznie, a nawet więcej. Reszta zaś przeznaczona byłaby na eksport. Na rynku międzynarodowym popyt na ten surowiec jest duży. Nie posiada go np. Czechosłowacja, ani też kraje skandynawskie, a nawet Stany Zjednoczone należą do importerów gipsu.

Zjednoczenie Przemysłu Surowców Mineralnych przewiduje możliwość utworzenia w tym rejonie zarówno łomów gipsowych, jak i szeregu zakładów przetwórczych jak fabryka gipsowych elementów budowlanych lub fabryka chemiczna, której podstawowym surowcem produkcji będzie gips. Należyta eksploatacja tych bogactw mineralnych postawiłaby Polskę w rzędzie największych producentów gipsu.

Zasadniczym elementem warunkującym możliwość wprowadzenia w życie tego programu jest wybudowanie szlaku komunikacji kolejowej, której brak powodował dotychczas gospodarczą martwość tego terenu.

Przez realizację stosunkowo niewielkich odcinków trasy kolei normalno - torowej, a mianowicie: Kielce - Zagnańsk — Końskie (23,4 klm) oraz Kielce — Sitkówka — Mędrzechów (78 klm) uzyska się połączenie z istniejącymi liniami kolejowymi. W łącznym ujęciu powstanie wielka o kapitalnym znaczeniu gospodarczym magistrała Gdańsk — Łódź — Kielce — Tarnów z dalszym bezpośrednim powiązaniem na Czechosłowację. Linia ta odciążałaby w dużym stopniu węzeł katowicki.

Nowa linia kolejowa miałaby oparcie nie tylko w wyżej omówionym ośrodku eksploatacji gipsu. Na szlaku tym spotykamy szereg innych bogactw naturalnych, których uaktywnienie i należyte wykorzystanie gospodarcze zostanie ułatwione przez planowany układ komunikacyjny.

Projektowana magistrała — idąc od południa — przebiegałaby przez Krynicę, cenne zdrojowisko, którego stosunkowo słaby rozwój spowodowany był właśnie brakiem dostatecznych połączeń komunikacyjnych. Następnie linia wiąże się z największym z naszych regionów naftowych, z głównymi ośrodkami produkcji ropy i gazów ziemnych w Krośnie i Jaśle. W trzecim odcinku istniejąca trasa kolejowa Tarnów — Mędrzechów przecina od strony zachodniej teren badany od wielu lat przed wojną ze względu na możliwości istnienia tam złóż ropy naftowej.

Dalszy odcinek Mędrzechów — Solec — Busko, to już region świętokrzyski, dotychczas pozbawiony linii kolejowej. Projektowana trasa da połączenie kolejowe dwu znanym zdrojowiskom siarczano - słonym, których wysoko-wartościowe wody mineralne stawiają je w rzędzie najlepszych źródeł w Europie. Solec i Busko obecnie są zaniedbane, cierpią na brak kanalizacji i słodkiej wody do picia. Jedyny dojazd stanowi linia autobusowa. Komunikacja zupełnie nieodpowiednia dla ludzi chorych. Postawienie tych uzdrowisk na należytych poziomach może w przyszłości stać się źródłem napływu dewiz.

Idąc dalej w kierunku północnym planowaną trasą linii kolejowej napotykamy omówione wyżej złoża gipsowe. Następnie poczynając od Chmielnika trasa wkracza w rozległy obszar cennych surowców skalnych, służących celom drogowym, kolejowym, budowlanym i chemicznym, a także nadających się do wyrobu marmuru i wysoko - wartościowego wapnia.

Minąwszy Kielce trasa przecina rejon o dalszych rezerwach skał, następnie zaś między Zagnańskiem i Końskimi wkracza w obszar rud żelaznych. Ośrodek przemysłu żelaznego w Końskich mógłby ulec poważnemu rozwojowi.

Ostatnim elementem gospodarczym, którego eksploatację podniesie nowa magistrała, jest zwarty obszar leśny w Świętokrzyskim — Puszcza Jodłowa.

Jak widać z powyższego przeglądu, istniejąca sieć kolejowa przy pomocy niewielkich stosunkowo adaptacji przekształci się w taki układ komunikacyjny, który po-

zwoli na uaktywnienie gospodarzo zasobnego a dotychczas najbardziej zaniedbanego i nieuporządkowanego zakątka wyżyny małopolskiej. Przyczyni się to do podniesienia stanu gospodarczego wielu miast i miasteczek, leżących dziś poza nawiasem aktywnego życia gospodarczego, tak z powodu braku przemysłu jak i braku komunikacji. Bogate zaplecze rolnicze zapewni nowym punk-

tom przemysłowym zaopatrzenie w żywność i stworzy z nich zdrowe ośrodki zamieszkałe przez masy pracujące.

Realizacja omówionego planu spowoduje usamodzielnienie gospodarze tej części kraju i jednocześnie pozwoli na uzyskanie równowagi w stosunku do asymetrycznie rozbudowanego i przeciążonego pod względem przemysłowym Śląska Górnego i Dolnego.

Problem gospodarki współrzędnej

Wojewódzka Rada Narodowa w Krakowie na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1946 r. powzięła m. inn. następującą uchwałę:

WRN uznając sprawę zagospodarowania ziem górskich i podgórszych za konieczną i pilną dla poprawy bytowania chłopów małorolnych, uchwała przyjęcie programu akcji przemiany systemu gospodarki małorolnej w górskich terenach na **system hodowlano-sadowniczy** drogą wprowadzenia gospodarki współrzędnej.

Co ta uchwała ma oznaczać? Została ona jednogłośnie przyjęta w wyniku szczegółowej dyskusji w związku z wygłoszonym przez członka WRN i członka komisji rolnej WRN prof. dr. Franciszka Goca referatem p. t. **Zagospodarowanie ziem górskich od Sanu do Nysy.**

Prof. dr. Goc stwierdza, że przeludnione wsie podkarpackie, cierpiące nędzę i niedostatek — ratowały się przed wojną emigracją zamorską, a gdy ta została zamknięta — emigracją sezonową.

Reforma rolna nie była w stanie poprawić w dostatecznej mierze sytuacji ze względu na to, że nie było tam większych majątków poza majątkami głównie leśnymi. Również i przesiedlanie na Ziemię Odzyskaną nie zdołało poprawić sytuacji.

Olbrzymią większość gospodarstw rolnych stanowią tam karłowate gospodarstwa na lichych glebach, często króć spadzistych zboczach, wyplukiwanych ulewnymi deszczami z niebogatych części urodzajnej próchnicy lub też zasypywanych szutrem i kamieniami przez nieujarzmione potoki.

Uzdrowienie powyższego stanu rzeczy leży w mocy samych zainteresowanych gospodarzy pod warunkiem, iż przystąpią do racjonalnej gospodarki rolnej, do zasadniczego przekształcenia tej gospodarki w kierunku dostosowania jej do praw przyrody i klimatu.

Zasadniczą wadą dzisiejszej gospodarki górskiej, wadą — która na przekór prawom przyrody górskiej — jest nagminnie stosowaną, to nadmierne uprawianie zbóż. Klimat górski szczególnie nie sprzyja uprawie roślin zbożowych, natomiast jest wybitnie korzystny dla upraw użytków zielonych, roślin pastewnych, przeważ-

nej części warzyw, a przede wszystkim drzew owocowych.

Racjonalizacja więc dotychczasowej górskiej gospodarki rolnej polega na wzmożeniu chowu bydła i na jaknajszerszym wprowadzeniu sadownictwa, które podniesie rentowność gospodarstw małorolnych dwu — a nawet trzykrotnie.

Należy wykorzystać warunki, które sprawiają że drzewa owocowe udają się najlepiej w górach i że przy powszechnym nasadzeniu tam drzew owocowych nie tylko podniesie się dochodowość małych gospodarstw rolnych, ale będzie to miało niepośledni wpływ na zmianę (korzystną) klimatu i zmniejszenie klęsk powodziowych.

Przykładem dla nas powinno być stosowanie zasad górskiej gospodarki rolnej przez ludność innych krajów górskich zwłaszcza alpejskich.

Podkreślić należy — że przy tzw. współrzędnej gospodarce drzewa owocowe nie zabierają ani kawałka pola chłopu, bo sady się je w odstępach 15 — 20 metrów, a stanowią one nie tylko dla niego dodatkowy i to znaczny dochód (znany jest u nas katastrofalny brak owoców) ale ponadto mają kolosalne znaczenie dla całego narodu, dostarczają bowiem jeden z najcenniejszych środków odżywczych tj. witaminy, co ma zasadnicze znaczenie dla biologicznego podniesienia zdrowotności narodu.

Jeśli chodzi o realizację tych zamierzeń, należałoby — objąć powyższą akcją nie tylko województwo krakowskie, ale i rzeszowskie, katowickie i wrocławskie, utworzyć patronaty naukowe dla tej pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim i wrocławskim, założyć rejonowe centra dla powszechnych kursów szkolenia przodowników sadowniczych, zorganizować zbiórki nasion z dzikich drzew owocowych, powołać do życia chłopskie spółdzielnie sadownicze itp.

Powyższymi sprawami zajęła się już Komisja Rolna Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie.

Należałoby się również zastanowić, czy nie byłoby właściwe i potrzebne wydanie przez wojewódzkie rady narodowe w Rzeszowie, Krakowie, Katowicach i Wrocławiu ustawy lokalnej, normującej to specyficzne dla górskich i podgórszych okolic zagadnienie.

T. P.

Z życia samorządu

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLI SPOŁECZNEJ W. R. N. KATOWICKIEJ

Komisja Kontroli Społecznej Wojewódzkiej Rady Narodowej przeprowadziła w ostatnim kwartale roku 1947 11 akcji kontrolnych oraz w pierwszym kwartale 1948 r. również 11 akcji, obejmujących kilkadziesiąt obiektów.

W pierwszym z wymienionych okresów m. in. skon-

trowano gospodarkę szpitala miejskiego w Bogucicach, stwierdzając brak należytych warunków higienicznych, braki w zakresie urządzeń i instrumentarium operacyjnego, brak bielizny i środków transportowych.

W wyniku kontroli zwrócono się do Urzędu Wojewódzkiego o udzielenie wyjaśnień i wydanie odpowiednich zarządzeń. Kontrola przeprowadzona w 16 majątkach ziemskich Wydziału Opieki Społecznej Urzędu Woje-

wódzkiego ujawniła w niektórych niewłaściwe zagospodarowanie, brak konserwacji budynków, istnienie odłogów oraz inne nieprawidłowości. Odpowiednie wnioski szczególnie umotywowane skierowano do wojewody śląsko-dąbrowskiego.

Komisja wojewódzka skontrolowała społeczną komisję kontroli cen w Lublińcu, wykrywając niewłaściwe postępowanie a nawet nadużycia, w wyniku czego spowodowano powołanie komisji w nowym składzie, oraz przeprowadzenie dochodzeń przez Komisję Specjalną.

Skontrolowano gospodarkę samochodową Urzędu Wojewódzkiego, stwierdzając niedostateczne stosowanie zasad oszczędności.

Siedmiodniowa akcja kontrolna w samorządach powiatowych i gminnych miała na celu zbadanie ich gospodarki finansowej. Zestawienie wyników wraz z oceną ogólną przesłano do Biura Kontroli przy Radzie Państwa.

W Zarządzie Okręgowym Państwowych Nieruchomości Ziemijskich zbadano stan zaległości w podatku gruntowym za rok 1945 i 1946.

W związku z wypadkiem masowego zatrucia 400 osób w pow. raciborskim skontrolowano Spółdzielnię „Plania” w Raciborzu, gdzie stwierdzono niedostateczną dbałość o przepisowe badanie mięsa. Protokół odesłano do władz prokuratorskich.

W I kwartale 1948 — Woj. Komisja Kontroli Społecznej zwizytowała Zarząd Okręgowy Związku Inwalidów, gdzie stwierdzono niedokładności i nieprawidłowości buchalteryjne oraz brak ubezpieczenia gotówki i depozytów. Wystąpiono do Zarządu Głównego o wydanie zarządzeń w myśl wniosków komisji, a sprawozdanie z kontroli przesłano Delegaturze Biura Kontroli Państwa.

Podobny rezultat dały kontrole w Okręgowym Zarządzie Związku B. Więźniów Politycznych, w Woj. Zarządzie Związku Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację oraz w Okręgowym Zarządzie Związku Weteranów Powstań Śląskich.

Na skutek skarg lekarzy na domiary podatkowe skontrolowano Urząd Skarbowy w Bielsku. Kontrola wykazała, że skargi były nieuzasadnione. Odpowiedź przesłano Izbie Lekarskiej.

Spośród innych akcji kontrolnych wymienić należy kontrolę w Dyrekcji Lasów Państwowych w sprawie uporządkowania stanu odpowiedzialności i wypłaty odszkodowań z tytułu szkód rolnych, wyrządzonych przez dziczyznę leśną.

Kontrola w majątku RTPD w Chudowie wykazała, że obiekt jest deficytowy na skutek niesumiennej i dewastacyjnej gospodarki administratora. Powiadomiwszy o wyniku RTPD przesłano protokół do Delegatury Biura Kontroli Państwa.

W Urzędzie Wojewódzkim skontrolowano Wydział Zdrowia, gdzie stwierdzono braki organizacyjne i buchalteryjne. Rezultat zakomunikowano wojewodzie z wnioskiem o wydanie odpowiednich zarządzeń.

Działalność komisji kontroli Społecznej WRN w Katowicach uznać należy za bogatą i wielostronną. Wyciąganie należytych wniosków z kontroli niewątpliwie sprzyja poprawie stanu rzeczy w administracji publicznej w terenie.

Sp.

KURSY DLA KIEROWNIKÓW BIBLIOTEK POWIATOWYCH

Ministerstwo Oświaty organizuje w okresie od czerwca do sierpnia br. dwa 1-miesięczne kursy dla kierowników bibliotek powiatowych.

Na kursy będą przyjmowani przed wszystkim zatrudnieni już kierownicy bibliotek powiatowych oraz osoby, które wydziały powiatowe zamierzają zaangażować do tej pracy.

Podania należy składać do Ministerstwa Oświaty za pośrednictwem właściwych inspektoratów szkolnych, załączając życiorys, opinię wydziału powiatowego oraz inspektoratu szkolnego o pracowniku, dowody odbytych studiów, oraz zobowiązanie do pracy w bibliotece.

Od kandydatów wymagane jest wykształcenie co najmniej średnie (liceum lub gimnazjum dawnego typu). Od zasady tej odstąpić można tylko wówczas, jeżeli kandydat wykaże dodatnie wyniki pracy i dłuższą praktykę zawodową.

Koszty kursu ponosi Ministerstwo Oświaty. Wydziały Powiatowe delegujące kandydatów dopłacają po 4 tys. zł. na wyżywienie oraz pokrywają koszty przejazdu na kurs.

WOJEWÓDZKA RADA NARODOWA W OLSZTYNIE PRAGNIE USPRAWNIĆ NADZÓR

Wobec konieczności usprawnienia nadzoru i instruktażu powiatowych rad narodowych nad pracami gminnych rad narodowych Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie zobowiązało prezydium wszystkich rad narodowych na terenie woj. olsztyńskiego do prowadzenia zeszytów czy ksiąg kontroli. Zgodnie z tym zarządzeniem prezydium powiatowych rad narodowych będą wpisywały do swej księgi wszystkie kontrole dokonane przez Prezydium P. R. N. w gminie, a w księgach gminnych wpisywane będą daty kontroli dokonanych przez delegatów powiatu lub województwa, a ponadto uwagi kontrolera dla wykonania. Księgi te przyczynią się do pogłębienia rzetelności kontroli.

BURSA W KIELCACH

Wojewódzki Związek Samorządowy w Kielcach utrzymuje własną bursę dla młodzieży szkolnej męskiej. Roczny budżet bursy zamyka się sumą 7,5 miln. zł. Po stronie dochodów opłaty bursistów wynoszą ok. 2 miln., subwencje i zasiłki 1 miln. a dopłata W.Z.S. 4, 4 miln. Po stronie wydatków 67% pochłania utrzymanie bursistów, a mianowicie 4,7 miln. Administracja bursy kosztuje rocznie 1,5 miln. utrzymanie budynków 0,5 miln. i uzupełnienie inwentarza (jak materaców, pościeli, bielizny, fartuchów dla personelu) również 0,5 miln.

Bursa mieści się w barakach. W salach sypialnych oraz w pomieszczeniach przeznaczonych na kuchnię, stołówkę itp. panuje czystość i porządek. Wyżywienie jest dostateczne.

KOLEJKA STARACHOWICE — IŁŻA

Z inicjatywy Wojewódzkiego Związku Samorządowego w Kielcach rozpoczęto w 1947 r. budowę kolejki wąskotorowej Starachowice — Iłża. Na ten cel W.S.Z. zaciągnął pożyczkę w wysokości 20 miln. zł. Obecnie na skutek starań Wydziału Wojewódzkiego, Ministerstwo Komunikacji udziela taboru pomocniczego do budowy. Ministerstwo Opieki zaś udzieliło kredytów na robociznę, gdyż przy budowie zatrudnia się bezrobotnych.

Roboty rozpoczęto w ub. roku, poczynając od Starachowic. W roku bieżącym linia ma być doprowadzona do Iłży. Znaczenie tej kolejki polega na ułatwieniu

komunikacji robotnikom zatrudnionym w ośrodku przemysłowym jakim są Starachowice, a mieszkającym niejednokrotnie w innych gromadach oraz na usprawnieniu transportu żywności z terenów rolniczych do miasta.

RADNI W PRZEDBORZU ZRZEKAJĄ SIĘ DIET

Miejska Rada Narodowa w Przedborzu na posiedzeniu w dn. 22.III br. powzięła następującą uchwałę.

„Miejska Rada Narodowa przeznacza kredyty przewidziane w budżecie 1948 r. na diety za udział w posiedzeniach członków M.R.N. na zakup pomocy naukowych dla kompletowania w szkołach podstawowych na terenie miasta gabinetów fizyczno-chemicznych.

Suma ta — przewidziana w budżecie na diety — wynosi na rok 1948 38.400 zł. Należy podkreślić z uznaniem, że uchwała ta nie jest pierwszą, gdyż od chwili powołania Miejskiej Rady w Przedborzu w r. 1945 członkowie jej corocznie zrzekają się przysługujących im diet na różne cele.

Nowe wydawnictwa

SPRAWY RUCHU ZAWODOWEGO

Sprawy nowych form organizacji ruchu zawodowego i rad zakładowych zaliczyć można dziś do najbardziej ciekawych zagadnień ustrojowych i administracyjnych. Zagadnienia te jednak tak ze względu na swoją wagę, jak i ze względu na ich „nowość“ należą również do zagadnień „trudnych“. Z tego też względu pojawiające się z tego zakresu prace specjalnie godne są zwrócenia uwagi. Ostatnio z tego działu ukazały się dwa opracowania. Pierwsza z nich to książka **Włodzimierza Sokorskiego p.t. Sprawy ruchu zawodowego***), druga to praca **Włodzimierza Szczepańskiego p. t. Rady zakładowe — zakres działania i funkcjonowanie**)**.

Książka Wł. Sokorskiego omawia ideologiczne podstawy ruchu zawodowego, rolę i strukturę związków zawodowych w Polsce, a także projekt ustawowego ure-

KONTROLA SPOŁECZNA W SANDOMIERZU

Komisja Kontroli Społecznej Powiatowej Rady Narodowej w Sandomierzu przeprowadziła w kwietniu br. wizytację w miejscowej stacji Technicznej Obsługi Rolnictwa. Stwierdzono, że stacja posiada szereg maszyn rolniczych, które nie są użytkowane i od roku stoją na wolnym powietrzu, niezabezpieczone przed wpływami atmosferycznymi i niszczone. Są to 4 młocarnie szerokomłotne z rozparcelowanych majątków oraz szereg maszyn amerykańskich jak: 16 bron talerzowych, 23 pługi 2 i 3-skibowe oraz 16 kultywatorów (wszystkie traktorowe). Maszyny te nie nadają się do gospodarki chłopskiej, jako zbyt duże i kosztowne w eksploatacji. Ciężkie pługi nadają się raczej tylko do likwidowania ugorów. Ponadto stacja posiada 7 angielskich traktorów z UNRRy, które również stoją bezczynnie, jakkolwiek niektóre są jeszcze na chodzie, gdyż eksploatacja ich jest kosztowniejsza niż obróbka roli koniem.

gulowania sytuacji związków zawodowych. Praca ta przedstawiając podstawowe zasady, na których projekt aktu ustawodawczego mógłby się opierać, zamyka się rozważaniami o roli związków zawodowych w kształtowaniu kultury.

Wł. Szczepański w swej pracy w wyczerpujący sposób omawia organizację rad zakładowych, uprawnienia i obowiązki członków rad zakładowych, sposób przeprowadzania wyborów i szczegółowe kompetencje rad zakładowych. Opracowanie oparte o konkretne przepisy ustawowe, jest uzupełnione tekstami prawa, odnoszącymi się do rad zakładowych.

Obie te prace wnoszą wielką ilość materiału w niewielką dotychczas literaturę z tego działu.

J. Starościak

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościaka

Wydział Powiatowy w Kępnie zapytuje, czy możliwe jest pobieranie specjalnych opłat do podatków na budowę szkoły.

Zdaniem Wydziału Powiatowego w Kępnie pobieranie takich opłat jest możliwe, a to na zasadzie art. 13 dekretu o finansach komunalnych, który postanawia, że „związki samorządowe pobierają specjalne dopłaty na pokrycie kosztów założenia... urządzeń i zakładów dobra publicznego... od (osób), którym te urządzenia lub zakłady przynoszą szczególne korzyści lub **udogodnienia**“. Wydział Powiatowy w Kępnie uważa, że szkoła jest właśnie zakładem przynoszącym szczególne udogodnienia ludności mieszkającej w rejonie szkoły.

Na poświadczenie swych wywodów podaje Wydział Powiatowy, że § 8 rozporządzenia M.A.P. i Z.O. z dn. 20.I. 47 (Dz. U. R. P. Nr. 25 poz. 98) szkoły wyraźnie zalicza do tego typu „urządzeń i zakładów“.

Wydział Wojewódzki Poznański kwestionuje to stanowisko, uważając, że dopłaty z art. 13 dekretu o finansach komunalnych „są pomyślane jako ekwiwalent za szczególne korzyści gospodarcze osób korzystających z urządzeń i zakładów dobra publicznego. Korzyści przysparzanych społeczeństwu przez szkoły, jako należących do dóbr idealnych, nie można traktować narówni z korzyściami gospodarczymi“.

Na poparcie stanowiska Wydziału Wojewódzkiego w Poznaniu możnaby przytoczyć dotychczasowe orzecznictwo władz centralnych, opierające się na art. 31 ustawy z dn. 11.IX. 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. 1936 Nr. 62 poz. 454), którego powtórzeniem jest obecnie art. 13 dekretu o finansach komunalnych. Interpretacja ta znalazła nawet wyraz w N. T. A. z 29.IX. 1933 L. rej. 9968/30, stwierdzającym, że art. 31 ustawy z 15.IX. 1923 nie dawał podstaw do pobierania specjalnych dopłat na cele budowy szkół.

Przytoczone jednak na poparcie stanowiska Wydziału Wojewódzkiego argumenty, wydaje się, obecnie nie mo-

*) Biblioteka Komisji Centralnej Związków Zawodowych — Warszawa 1947.

***) Wydawnictwo Książnica Polska, Warszawa, Mazowiecka 4, 1947.

gą być uznane za aktualne, a to wobec wyraźnego brzmienia § 7 Rozporządzenia z dn. 20.VI. 1947 (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 259), interpretującego w sposób nie budzący wątpliwości zakres zastosowania art. 13 dekretu o finansach komunalnych. Ze względu na ten przepis słuszniejsze wydaje się stanowisko Wydziału Powiatowego w Kępnie, a przyjęta w odniesieniu do przepisów art. 13 dekretu o finansach komunalnych, dotychczasowa interpretacja oficjalna winna być zmieniona. Wydział Powiatowy o zmianę tej interpretacji i o ustalenie jej na nowych zasadach mógłby wystąpić — nawet za pośrednictwem Wydziału Wojewódzkiego do Ministerstwa Administracji Publicznej.

Nawet w wypadku jednak rozstrzygnięcia przez Ministerstwo wątpliwości po myśli Wydziału Powiatowego otwartą pozostaje kwestia wysokości dopłat i zakresu ich zastosowania. Tu wydaje się, baczny nadzór władz wojewódzkich w kierunku sprawiedliwego społecznie rozkładu świadczeń byłby uzasadniony. Jest to jednak już inne zagadnienie.

Zarząd Gminy w Piaskach pow. Gostyń (Poznańskie) zapytuje do czyjej kompetencji należy ocena czy dane gospodarstwo rolne zwolnić od podatku gruntowego w myśl art. 9 p. 6 dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych.

Sprawa zwolnień od podatku gruntowego przewidzianych w podanym dekrete została wyjaśniona w okólniku Biura Rad Narodowych Nr. 236 z dnia 5 grudnia 1947 r.

Władzą decydującą o zwolnieniu gospodarstwa rolnego od podatku gruntowego jest władza wymiarowa — Zarząd gminny. Od decyzji Zarządu gminnego służy w myśl art. 2. dekretu z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych odwołanie do wydziału powiatowego.

Ślubowski Stanisław

Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Kamienicy, pow. Limanowa zapytuje, czy rolnicy mają prawo bez ograniczeń korzystać ze swoich lasów od 1 — 10 ha i czy

w sprawie tej gospodarki nadleśnictwo ma prawo wydawać zakazy i nakładać kary za wycinanie drzew bez zezwolenia.

Użytkowanie lasów prywatnych nawet drobnych bo od 0,1 ha bez ograniczeń **nie jest dozwolone**. „Użytkowanie lasów prywatnych (i samorządowych) może odbywać się jedynie na podstawie zgłoszenia zamierzonego wyrębu drzewa“ w nadleśnictwie. Nadleśnictwo może kontrolować użytkowanie lasu przez straż leśną. Nadleśnictwo może również wydawać zakazy używania lasu w sposób niewłaściwy, (może niekiedy zakazać pasania bydła w lesie) i wydawać inne zarządzenia zmierzające do ochrony lasów nawet prywatnych. Upoważnienia do tej działalności nadleśnictwa zawiera dekret z dn. 26.IV. 48 o ochronie lasów nie stanowiących własności państwa (Dz. U. R. P. 1948 Nr. 24 poz. 165). Jest to bardzo ważny dekret i prezydium gminnej rady narodowej może się zwrócić do sekretarza gminy o dokładne przedstawienie przepisów tego dekretu prezydium gminnej rady narodowej.

Sprawę tę szerzej omawia Okólnik Nr. 39 oraz artykuł pt. „Nowy dekret o ochronie lasów“ w niniejszym numerze „Rady Narodowej“.

Zarząd gminy Styków pow. Iłża podaje, że „przewodniczący gminnej rady narodowej otrzymuje stałe miesięczne diety i oprócz tego za każde posiedzenie pobiera diety, przewodniczący ten przy tym w gminie stale nie urzęduje a nawet nie ma ustalonych godzin tygodnia do załatwienia spraw i przyjmowania interesantów“.

Postępowanie przewodniczącego Gminnej Rady Narodowej jest niewłaściwe i sprzeczne z uchwałą Rady Państwa z dn. 22.X. 47 r. w sprawie uposażeń w radach narodowych. Nawet gdyby była uchwała Gminnej Rady Narodowej w tej sprawie, to jest ona ważną dopiero po zatwierdzeniu jej przez prezydium Powiatowej Rady Narodowej. A Prezydium Powiatowej Rady Narodowej niewątpliwie uchwały tej nie zatwierdzi. O podanym fakcie należy powiadomić Prezydium P. R. N. w Iłży lub Prezydium W. R. N. w Kielcach, które niewątpliwie niewłaściwość usuną.

Wiadomości urzędowe

OKÓLNİK NR 39

w sprawie wykonywania dekretu o ochronie lasów niepaństwowych

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 24 pod poz. 165 ukazał się Dekret z 26.IV.1948 r. o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa.

Dekret poddaje swym przepisom wszystkie niepaństwowe lasy i grunty leśne, a zatem i lasy samorządu terytorialnego, jeżeli ich zwarta, łączna powierzchnia wynosi co najmniej 0,10 ha. Dekret rozciąga swą moc na grunty o powierzchni mniejszej niż 0,10 ha, o ile tego wymagać będzie interes publiczny lub gdy grunt względnie jego części składowe obciążone są służebnościami.

Kancelaria Rady Państwa zwraca uwagę na artykuły 23 — 25 dekretu normujące właściwość władz. W myśl tych postanowień władzami w stosunku do lasów niepaństwowych stają się nadleśniczowie i dyrektorzy lasów państwowych. Jest to zmiana bardzo istotna, do-

tychczas bowiem administracja lasów państwowych była tylko gospodarzem w lasach państwowych i nie stanowiła organów władzy publicznej wobec obywateli (z wyjątkiem wykonywania funkcji policji leśnej w lasach państwowych). Obecnie nadleśniczowie i dyrektorzy lasów państwowych stają się samodzielną, fachową władzą leśną w stosunku do samorządów i drobnych rolników, będących właścicielami lasów.

Zachodzi więc obawa, ażeby dotychczasowe stosunki sąsiedzkie między administracją lasów państwowych a właścicielami lasów niepaństwowych, które nie zawsze układały się dobrze, nie zaciążyły ujemnie na stosunku władzy do obywatela zwłaszcza, że w niektórych okolicach występowały poważne zdrażnienia między nadleśnictwami i okoliczną ludnością.

Dlatego też nawiązując do okólnika Nr 8 z dnia 21 stycznia r. b. L. dz. 919.XI.133.48 w sprawie kontroli leśnictw i nadleśnictw przez rady narodowe, Kancelaria Rady Państwa podkreśla, że akcja kontroli ze strony rad narodowych musi być specjalnie zaostrzona, aby

przy wykonywaniu dekretu interesy społeczne i uzasadnione interesy ludności były należycie respektowane.

Niezależnie od akcji kontrolnej dekret nakłada na rady narodowe dalsze obowiązki. Zgodnie z art. 21 i 25 pkt. 2 do obowiązków tych należą:

- 1) opiniowanie przez powiatową lub miejską radę narodową w sprawach ustanowienia na określony czas zarządu państwowego nad lasami o obszarze ponad 20 ha w wypadkach bezplanowej gospodarki,
- 2) opiniowanie przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej w sprawie zmiany uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania.

Na obszarach, gdzie istnieje znacznie większa ilość lasów, dla należytego spełnienia przez rady narodowe (zwłaszcza na szczeblu powiatowym i gminnym) nowych obowiązków, zaleca się powołanie komisji ochrony lasów, względnie podkomisji leśnej w łonie komisji rolnej rad narodowych, jako organu pomocniczego i fachowego przy opracowaniu opinii dla rad narodowych. Niezależnie od tego zadaniem ich byłaby akcja propagandowa w kierunku zalesienia nieużytków, ochrony młodników oraz wszelkich zadrzewień, zakrzewień itp.

Prezidia wojewódzkich rad narodowych nawiążą ze swej strony ściśle kontakty z zainteresowanymi czynnikami (administracja lasów państwowych, organa ochrony przyrody) w sprawach leśnych.

Kancelaria Rady Państwa zwraca się o dopilnowanie wykonania zaleceń niniejszego okólnika i zwrócenia uwagi na szczególne znaczenie ochrony lasów dla gospodarstwa narodowego i kultury kraju.

OKÓLNIK NR 40

w sprawie świadczeń lasów samorządowych na potrzeby przemysłu.

Kancelaria Rady Państwa podaje do wiadomości i wykonania treść uchwały Rady Państwa Nr 96-48 z 12 maja 1948 r.

„Rada Państwa zaleca radom narodowym jako reprezentacjom związków samorządu terytorialnego, aby związki samorządowe, posiadające obiekty leśne powyżej 25 ha dokonały w pozostałym okresie roku gospodarczego 1947-48 oraz w roku gospodarczym 1948-49 wyróbki dłużyc i kłód z drewna liściastego, dłużyc i stempli kopalnianych dla potrzeb przemysłu węglowego oraz papierówki białej dla potrzeb przemysłu papierniczego z tym, że:

1. Ilość niezbędnego drewna zostanie ustalona przez Ministra Leśnictwa w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych oraz Prezesem Centralnego Urzędu Planowania.

2. Cena za drewno zostanie ustalona przez Ministrów Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych, Przemysłu i Handlu oraz Leśnictwa.
3. Repartycja wyróbki drewna liściastego oraz kopalnianego między poszczególne związki samorządu terytorialnego, oznaczenie terminów wyrobu tego drewna, a także nadzór nad produkcją, zostaną przeprowadzone przez Ministerstwo Leśnictwa w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych.

OKÓLNIK NR 41

w sprawie terminów prac budżetowych w związkach samorządowych na rok 1949

Kancelaria Rady Państwa ustala w porozumieniu z Ministerstwami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Skarbu następujący kalendarz prac budżetowych w związkach samorządowych na rok 1949:

a) rady narodowe w gminach wiejskich i miejskich niewydziałonych uchwalą preliminarze budżetowe na 1949 rok i przedstawią do zatwierdzenia prezydium rad powiatowych w **terminie do 1 sierpnia rb.**

b) prezidia powiatowych rad narodowych zatwierdzą preliminarze budżetowe gmin wiejskich i miejskich niewydziałonych oraz przedstawią do zatwierdzenia prezydium rad wojewódzkich uchwalone preliminarze powiatowych związków samorządowych na 1949 r. w **terminie do 1 września rb.** W tymże terminie uchwalą i przedstawią do zatwierdzenia preliminarze budżetowe na 1949 rok gminy miejskie wydzielone;

c) prezidia wojewódzkich rad narodowych zatwierdzą preliminarze budżetowe powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych oraz przedstawią do zatwierdzenia Radzie Państwa uchwalone preliminarze wojewódzkich związków samorządowych na 1949 r. w **terminie do 1 października rb.**

Termin ten obowiązuje również gminy m. Warszawy i Łodzi.

Celem dotrzymania powyższych terminów, wszystkie związki samorządowe powinny podjąć równocześnie prace wstępne, związane z zestawieniem własnych preliminarzy budżetowych na 1949 r. już w **czerwcu rb.** z tym, że preliminarze wojewódzkich i powiatowych związków samorządowych mogą ulec później korektywie po otrzymaniu z terenu preliminarzy budżetowych nadzorowanych związków samorządowych.

W początkach czerwca rb. Kancelaria Rady Państwa wyda szczegółową instrukcję budżetową zawierającą wskazówki i wytyczne, jakimi związki samorządowe mają się kierować przy układaniu i zatwierdzaniu preliminarzy budżetowych na 1949 rok.

O treści tego okólnika należy powiadomić prezidia gmin wiejskich i miejskich niewydziałonych oraz organa wykonawcze we własnym związku samorządowym.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr 3, bud. 4. Kancelaria Rady Państwa, tel 89000, wewn 263

Redaktor naczelny H. Kurkowska, przyjmuje interesantów codziennie od 13 — 15.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 126 zł.

Konto PKO I - 6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Daszyńskiego 16.

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“ Drukarnia Nr 2. Spółdz. Wyd. „Czytelnik“ Marszałkowska 3/5 B-60181